

Acésta f6ia ese
cate 3 c6le pe luna
sí costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
membrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

F6i'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 24.

Brasiovu 15. Decembre 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Fine.)

1710. Cronicariulu incepe sí acestu anu cu a-
faceri familiare, cu locuirea sa parte in Rosnovu,
parte in Brasiovu, trece inse curendu la afaceri pu-
bliche. Pe atunci vení unu decretu imperatescu, prin
care se reinfréná nerusínatele impilari de tíera ale
asia numitiloru commissari bellici, carii candu apro-
visioná óstea, despoliá infricosiatu pe poporu. Asia
de ecsemplu una vita de taiatu, care cumpanea trei
centenarie, ei o primea numai intr'unu centenariu,
éa pielea sí seulu le luá ei cá presentu. Imperatulu
demandá, cá pe langa commissarii bellici nemti se
fia sí cate unu inspectoriu dintre ardeleni, pentrucá
se aiba cine controlá escessele ostasimeí, éra carnea
se se platésca óstei cate duoi bani de 1 *sz.* Asia
saracimea fu aparata incai de una din cele mai grele
impilari.

Generalulu comandante Kirchbaum morí in érn'a
acestui anu la Sibiiu, unde se reint6rsese dela Bra-
siovu infrantu de morbulu artriticei (sioldinei). Acelu
generalu tienuse óstea in buna disciplina, inse si „pe
domni ii adapá cu frenele in gura“ (adeca precumu
si meritá); era omu f6rte calugarosu, avea unu frate
iesuitu, urá din sufletu confessiunea calvinésca; ince-
puse a judeca in tíera dupa legile austriace.

In acelasi tempu junele Rabutin, fiulu fostului
generalu, cá vicecolonelu loví cu trup'a sa in capu
de nópte asupra fortaretiei Siemleu, pe care o tienea
curntii sub comand'a lui Stef. Gyulai si Petru Balog,
ii bath reu pe acestia sí ocupa fortaréti'a. Puçinu
dupa aceea purcese si generalulu Montecuculi asupra
districtului Cetatei-de-Pétra, unde taiá multi haiduci;
aflandu inse despre m6rtea lui Kirchbaum, se rein-
t6rse la Sibiiu, unde conduse afacerile pana la denu-
mirea altui generalu comandante.

Cronicariulu insíra aici mai multe casuri de m6rte
in familiile aristocratice, la care pomp'a inmorten-
tarei era nespusu de mare sí impreunata cu mari
spese. Gubernatoriulu Georgie Bánffi morise, cumu
s'a veduitu mai susu, pe la capetulu anului 1708 la
Sibiiu, ilu ducu inse la Clusiu si ilu astruca acolo
abia in Fauru 1710. Stefanu Haller móre in 2. Maiu
1710 si ilu ducu éra si cu pompa orientala la St. Pauru.
In loculu lui Haller remase presiedente alu deputa-
tiunei Stefanu Veselényi, cu care Cserei inca nu e
indestulatu, din cauza cá atátu Veselényi, cátu si ne-

vasta-sa era plini de ambitiune. Sigismundu Kornis
se face cancelariu la curte in loculu lui Kálnoki, care
morise. Asia numit'a functiune de commissariu pro-
vinciale inca era infintiatu pe acelu tempu, si se
pare cá aceea inca era impreunata cu mari venituri,
pentrucá se batea dupa ea individi din cele mai mari
familiile ale tíerei. In fine imperatulu denumí de mare
commissariu provinciale pe Gavriulu Iosika.

Intre acestea comitele Steinville vení cá co-
mandante generalu.

Cronicariulu éra si mai enumera ingropatiuni si
nunte, descrie inse cevasi mai pe largu cerimoni'a
casatoriei comitelui Bartolomeiu Ferrari cu domnisi6r'a
Agnes, fiic'a repausatului comite Samuilu Kálnoki.
Acelu Ferrari era medicu de casa alu lui Constantinu
Brancovanu domnulu Tíerei romanesci. Cununi'a se
facu aici in Brasiovu cu mare pompa in casele unde
era pe atunci vam'a. Nuntasi chiamati au fostu ge-
neralulu Faber, carele venise in loculu lui Wallen-
stein, mai multi oficiari nemtiesci si femei de ale
loru, Toma Cantacusinu, generalu romanescu din
Munteni'a, boierii Balénu cu fiu-seu, Rosetu, Geor-
gie Cantacusinu cu soci'a si cu socru-seu, afara de
acestia au fostu chiamate si din familiile patriciane
sasesci, éra dintre unguri trei din famili'a Nemes,
apoi Bernát, Ios. Kálnoki, P. Ianko, insusi cronicari-
ulu Cserei si altii. In alta dí generalulu Faber chiamá
pe óspeti la sine, le asternu inse afara la P6rt'a ce
se numesce pana in dio'a de astadi a schiailoru, éra
sér'a se ecsecutá unu focu artificiosu, de care semena
cá ardelenii nu prea vedusera pana atunci. Dupa
acestea Ferrari si óspetii din Munteni'a se reint6rsera
in patri'a loru, éra cronicariulu plecá in laintrulu
tíerei, pentrucá se 'si védia mosiile depredate, pe care
nu le veduse de duoi ani. Pre candu se aflá elu la
Calu, ii vene denumirea de inspectoriu in trei comi-
tate pre langa regimentele nemtiesci, care se aflá in
garnis6na pe la Bistritia, Téc'a, Batesiu. Astadata
Cserei lauda multu pe commissarii, pe coloneli sí pe
ceilalti oficiari nemtiesci, mai alesu pe colonelulu co-
mite Czernin nu'lu póte lauda de ajunsu.

Pentru acestu anu cronicariulu éra si are se ne-
spuna cateva minuni infricosiate si spaimantát6rie.
„Aici la Brasiovu in nóptea pasciloru in beseric'a
romanésca din Schiai ic6n'a restignirei domnului
Christosu asudá sudori de sange, éra dupa aceea ca-
teva díle i s'a scursu mereu umediéla dintr'unu ochiu,
la care am mersu si eu cá se vediu.“ In 11. Sept.

spre reversatul dîlei se audí in biseric'a cea mare din cetate pocnetu sî vuietu infricosiatu cá sî cumu ar dá din tunu; pop'a celu mare si vighietorii de nópte mergêndu acolo n'au vediutu altuceva, decatu lumina fórté mare in biseric'a. In Iuniu sî Iuliu se-ceta cumplita. In Septembrie venira din Moldov'a locuste cu miriadele, incatu se intunecá sórele de ele; acelea consummara tóta verdéti'a, éra apoi deasupra Clusiuului se batura in aeru omorinduse unele pe altele, incatu coperira loculu pana la oulu pitiorului. In districtulu Fagarasiului una romana bagandu pana in cuptoriu, aluatulu i se prefacù in sange. In Treiscaune la Szent-Lélek s'au aratatu in aeru furnice aripate éra si in miriade, batenduse intre sine cá duóe tabere. In Clusiu sî la Sibiiu se aratà susu in aeru unu omu tienendu arma in mana. Totu la Clusiu nesce fiintie in forma de fete incongiurara cetatea intre bocete si tiepete infricosiate, éra intr'unu locu din apropiere sierpii si bróscele se muscau cumplitu, încátu si ap'a se inrosí.

Si apoi bunulu cronicariu le crede pe tóte acestea fara neci-una alegere. — Inse mai mare din tóte relele a fostu sî in acestu anu pestilentia nu numai intre ómeni, ci sî intre cai, vite cornute, porci sî cani. Cronicariulu voiesce a scí, cà pe la Seghisióra morisera de ciurma duóe mii cincí sute de ómeni, pe la Murasiu-Osiorheiu totu atàti, in scaunulu Odorheiuului optusprediece mii, in scaunulu Murasiului totu atàti. Dupa incetarea ciumei din tienuturile numite se incinse din nou pe la Clusiu, unde s'au stinsu pana la patru mii cincí sute locuitori.*) Dela Clusiu una familia grecésca aduse ciurm'a sî la Sibiiu, din care cauza guberniulu fugí mai antaiu la Cismadía, apoi la Cincu-mare, de acolo la Mediasiu, éra comand'a generala se retrase la Alb'a-Iuli'a. In Sibiiu perira de ciurma numai vreo patru sute locuitori, éra in comitatele Clusiuului, Turdei, Cetatiei-de-balta, Albei-Iuliei, scaunulu Ariesiului si in orasiale Turd'a, Trascau, Aiudu, Sicu, Cojocn'a (salinele Clusiuului) au peritu multe mii. Totu in acelea tempuri pestilentia omorise cumplitu si in Ungari'a si in Poloni'a.

Comitele Steinville venise cá comandante generalu in Iuniu alu acestui anu la Sibiiu, dupace 'si perduse tóta bagagi'a, care i se innecà la Dev'a in Murasiu. Acelu Steinville cunoscea Transilvani'a de mai nainte, pre candu fusese numai colonelu; elu era de origine lotaringu din acelea familii, care fugisera impreuna cu ducele Lotaringiei alungatu de regele Franciei. Steinville era neinsuratu si nu putea suferi neci-una femeia inpregiurulu seu; latinesce sciá puçinu, se ocupá inse multu cu chemi'a si mineralogi'a; éra umanu si neinteresatu, nu primea neci unu daru, adeca ceea ce se numea pe atunci „discretio,” nu suferea neci pe oficiari cá se ia daruri. Se pare in-

se, cà rapacitatea unoru coloneli totu nu o putea infrena in casuri de conflicte ce avea ei cu insurgentii curuti, pentrucà de ecs. colonelului Graven remasu acílea inca din dílele lui Rabutin ii esíse nume de pastoriu de vite, fiinducà pe unde trecea, maná ciurde intregi, pe care apoi le vendea.

In acestu anu Steinville scosesse trupele imperatesci in castre pe siesulu dintre Bonçid'a si Jucu. Multe operatiuni militare nu se putea face din caus'a ciumei. Numai lobontii dela Siemleu au esítu asupra curutiloru dela orasielulu Carei, 'iau batutu sî au predatu prin pregiuru; s'au adunatu inse alti curuti pana la trei mii sî au batutu reu pe lobontii dela Siemleu. In acelasi anu Nichita Balic'a sî Vasiiu Negru au facutu in tíera multa stricatiune cu trupele loru, pentrucà „se rapediá cá lupii in capu de nópte asupra sateloru sî le depredá.” Se pare inse cà acéstei clase de capitani ii casianase mai multu a despoiá pe boieri decátu pe altii, pentrucà cronicariulu spune curatu, cà pe multi nobili ii predea, omorá sî depredá din tóte pe la casele loru. Intr'aceea lui Rákoczi sî capitaniiloru sei incepù se le mérga fórté reu in Ungari'a. Pana si Dobriçinulu trimise deputati la Steinville sî se inchinà nemtiului.

Rákoczi vedienduse strimtoratu, alérga la Poloni'a, unde ia in simbria sa trupele regelui Stanislaú, celui alungatu de tiarulu Rusiei, adeca siese mii poloni si una miie svedi sub comand'a lui Potoczki. Cu acea óste se reintórce Rákoczi la Muncaciu, éra de acolo trimate la cetatea Érsekújvár spre a o scapa de blocad'a nemtiésca. Intr'aceea se mai adunara sî vreo patru mii de unguri. Generalulu Haisler trimise inaintea curutiloru numai una miie una suta calareti sub comand'a colonelului Saint-Croix. Dupa un'a batalia crunta, in care la inceputu nemtii suferira greu, in fine cavaleri'a nemtiésca reculegenduse atacà cu tóta furi'a; ungurii o taia la fuga, dupa ei polonii; numai svedii stau neclatiti pana ce pica mai toti. Polonii in fug'a loru depredara cumplitu orasiulu Kecskemét. Generalulu Ulhem, comandante in Petrovaradin trimite sèrbi sî nemti asupra loru, carii lovindu'i in capu de nópte, ucidu preste optu sute din ei. Restulu poloniloru se reintórse in Poloni'a. Alb'a-regala bombardata de nemti cadiù sî ea in Septembrie in potestatea imperatului. Totu asemenea cadiura si orasiale Bartfa, Eperjes, Leuciavi'a (Löcse), Miscoltiu s. a.

In anulu acesta se mai reintórsera multe familii fruntasie, din cate fugisera in Munteni'a de fric'a curutiloru. Intre acestea vedemu familii cá Bánffi, Bethlen, Kemény, Földvári, Sárosi, Gyeröfi, Henter, Boeru, Fogarasi, Kereszturi etc., care tóte petrecusera cu anii in Tíer'a romanésca, éra la reintórcere multe din ele fusera depredate prin curutii ungureni. „Cu astfeliu de iubire au fostu dela inceputu ungureni catra ardeleni,” inchiaie cronicariulu.

Pe la capetulu acestui anu Cserei face éra si excursiuni istorice prin Europp'a sî Turci'a, éra ajungendu

*) Acestea cifre in totu casulu semena a fi prea ecsagerate; observamu totusi, cà acesta era alu treilea anu, de candu se incinsese ciurm'a, prin urmare mortalitatea trebuia se fia mare.

la Moldov'a spune, că in acelu anu 1710, pre candu ianicerii facusera revolutiune fôrte sangerôsă in Constantinopole și pre candu turcii se prepară cumplitu asupra țiarului Rusiei din caus'a regelui Svetiei, sultanulu destronă pe Mavrocordatulu din Moldov'a, pentrucă precumu se dîcea, acelu domnu era fôrte aspru, încatu pana și pre comerciantii turci pentru tóta bagatel'a îi punea la falanga (jugu de pitióre). In fine generalii Montecuculi et Graven și colonelulu Acton luara porunca, că se purcêda din Transilvani'a la Dobričinu și acolo se se puna la dispositiunea comitelui Ioanu Pálfi, care că generalu avea plenipotentia și porunca dela imperatulu, că tóta érn'a se persecute pe curuti, pana candu séu îi va sfarma, séu îi va constringe că se cêra gratia. Asia s'a și intemplatu.

1711. Ungurenii adeca pe langa ce li se urîse și loru de jugulu curutiloru și de cumplitetele despoliari și impilari, caroru asemenea neci sub nemti n'au suferitu in acea mesura, au inceputu a cunósce, că trupele imperatului pe dî ce merge se totu mai intarescu in Ungari'a, éra Transilvani'a este cu totulu in potestatea nemtiloru, și comitatele de preste Dunare inca se supusera, apoi la Dobričinu stá una armata tare sub comand'a lui Pálfi; — asia ungurenii vedienduse impresurati din tôte partile, incepura a se instraina de catra Rákoczi. Pricependu acêsta Rákoczi, se retrase de tempurú érași in Poloni'a cu Bercsényi, cu Simionu Forgács, Antonie Eszterházi, Adamu Vay și cu trupele straine pe care le avea cu sine, éra comand'a preste curutimea remasa in Ungari'a o depune in man'a lui Alecsandru Károlyi. Acesta fiindu omu fôrte vulpenosu (viclenu) și practicu și voindu a'si asecura viitoriulu, incepù a tracta pe sub mana cu generalii nemtiesci și mai virtosu cu Ioanu Pálfi, éra pe curutii de sub comand'a sa desgustati și de altmentrea preste mesura, incepù a'i prepara dîcundule, că dupace Rákoczi și ceilalti auctori ai insurectiunei s'au retrasu in țiera straina și in securitate, ducêndu cu sinesi avutii mari din țier'a despoliata, ar fi mare nebunía a se mai bate in contra imperatului. Asia curutii se induplecara usioru. Károlyi insusi merse la generalulu Pálfi in Dobričinu, unde siediù trei dîle si inchiaiera unu armistitiu cu conditiune, că se se adune de ambele parti la orasiulu Satu-mare. Dupa acestea Károlyi trimite in Poloni'a la Rákoczi pentrucă se'i spuna, că curutii necidecumu nu mai voiescu a se bate, ci că voiescu a se impaca cu imperatulu; deci Rákoczi se se reintôrca in patria și se védia de pace. Rákoczi a și venitulu din Poloni'a cu puçini de ai sei, au convenitu cu Pálfi la Salonta*), unde au prandîtu impreuna și au tractatu de pace, încatu tí s'ar fi parutu că lipsesce fôrte puçinu pana la inchiaierea pazei definitive, mai

virtosu că-ce insurgentiloru li se asecurá și persónele și averile. Rákoczi inse indata dupa aceea 'și schimbá planulu, se reintôrse la Poloni'a și de acolo scrise atatu lui Károlyi, catu si curutimei, că nu cumva se se impace cu némtiulu, pentrucă preste puçinu va veni din Poloni'a cu ajutoriu mare.

Neci Károlyi, neci curutii ceilalti n'au mai ascultatu de poruncile lui Rákoczi, ci adunanduse cu totii la Satu-mare, unde pe langa I. Pálfi venise dela Vien'a și unu consiliariu bellicu anume Ioanu Lockerer, se apucara cu totuadinsufu de pertractari pentru inchiaierea definitiva a pazei. Plenipotentiele aduse dela imperatulu pentru Pálfi suná asia, că ori ce conditiuni voru fi acelea, pe langa care se va impaca elu cu curutii, curtea Vienei le va accepta si confirma pe tôte. Dupa negotiatiuni de cateva septemani in fine tractatulu de pace se compuse și se acceptá totu acolo la Satu-mare, „nu asia precumu ar fi cerutu binele și ecsistentia sarmanei natiuni unguresci, ci asia precumu au voitu generalii nemtiesci, pentrucă lui Károlyi puçinu ia pasatu de binele publicu, numai elu seși póta stabili pe celu privatu alu seu.“ Asia suspina Cserei mai nainte de a enumera conditiunile pazei, elu inse uita ceea scrisese mai in susu, éra mai virtosu batalia cea sangerôsă dela Vadkert (Gradin'a selbateca) din 22. Ianuariu 1710 perduta de insusi Franciscu Rákoczi in contra generaliloru nemtiesci, dupa care batalia apoi cetatile si fortaretiele unguresci, câte mai tienusera cu elu pana atunci, trecura un'a dupa alt'a in partea nemtiloru.

Din alte documente istorice se scie, că Alecsandru Károlyi generalulu curutiloru inca in 14. Martiu 1711 depusese juramentulu fidelitatei in man'a lui Ioanu Pálfi, generalulu supremu alu lobontiloru. In 4. Aprile Pálfi in conventulu dela Satu-mare propuse punctele de pacificatiune. In 7. Aprile Károlyi scrise lui Rákoczi in Poloni'a rogandu'lu, că se accepte conditiunile pazei. Rákoczi respunde din 18. Aprile negativu, amerintiandu că érași vene cu óste. In 17. Aprile imperatulu Iosifu cadieudu in versatu, móre pe neasteptate, mórtea inse fu tienuta in secretu pana ce se inchiaie pazea. In Aprile 29 punctele pacificatiunei era formulate si acceptate. In 1. Maiu depunu juramentulu inca si resturile óstei curutiloru, dupa care li se luara armele cá si in 1849 la Siri'a. In 26. Maiu curtea confirmá conditiunile pazei in diece puncte. Cserei enumera acelea conditiuni pe scurtu asia: Gratia lui Rákoczi, déca o va primi. — Amnestia generala fara neci una esceptiune pentru toti curutii. — Confirmarea libertatei religiuniloru recepte, (adeca numai a acelor confesiuni, care era recunoscute prin legea țierei, dara totusi fusesera persecutate intricosiatu de iesuiti și de cas'a Habsburg). — Restituirea averiloru parintesci la tôte veduvele și la toti orfani curutiloru. — Libertate de reintôrcere pentru toti cei emigrati in Turci'a, Romani'a și Poloni'a. — Amnestia si captiviloru bellici. — Reintôrccerea pagubei ce aru face unii altora dupa inchiaierea pazei. — Se promite, că

*) Altii punu acêsta convenire la Vai'a pe 30. Ianuariu 1711, dupa care Rákoczi in 3. Februariu scrise la curtea Vienei mai cerendu inca unadata principatulu Transilvaniei pentru sine.

curtea Vienei va confirma punctele acestea. — In punctulu alu nóualea se asigura respectarea constitutiunilor Ungariei si Transilvaniei, apoi se mai adage, cá de aci înainte lobontii, adeca cei remasi in fidelitate catra cas'a Habsburg se nu cuteze a bajocori pe curuti. — In fine in punctulu alu diecelea se dá libertate, cá staturile se póta substerne napastruirile tierei in diet'a viitória.

Cserei este din adenculu sufletului seu neindestulatu cu acestea conditiuni intru atáta, in cátu elu tiene, cá pentru asemenea pace nu aru fi trebuitu se péra neci macaru diece unguri, pentrucá ungurii le avea pe tóte acelea sí mai inainte de revolutiune; éra in cátu pentru Transilvani'a díce densulu, cá „poterea libertatei nóstre sufletesci si trupesci a fostu Diplom'a, éra acésta neci cá este memorata in pacificatiune. Cu totulu altele au fostu conditiunile de pace inchiaiete cu némtiulu de Bocskai, de Gavriilu Bethlen sí de Georgie Rákoczi I. Acésta de acuma neci ca merita a se numi pacificatiune, ci numai dare de gratia ungarilor rebeli. „Se potu produce cu ea, cá se se folosésca si posteritatea de dens'a.“

Cserei isi bate jocu cu multa amaratiune de curutii amnestiati, carii venisera a casa dupa datin'a loru, fala góla = traista usióra, laudanduse cá ei toti sunt nobili, pana ce nemtii incepura ale incinge cu biciulu preste spete; éra pe curutii cáti se facusera din clasa iobagiloru este chiaru infuriatu in catu ii insulta dicéndu, „cá se'si depuna penele si cojoculu de lupu, se imbrace sumanu sí se incalce opinci,“ „asate kapáte,“ „cá bratiarea de auru nu este de nasulu porciloru; cá-ce jupanii iobagi necumu se meríte libertate, ci aru merita mai virtosu tiépa si furci pentru multele loru talcharii.“

Se nu ne prea miramu de acestu limbagiu, in care Cserei isi vérsa veninulu asupra clasei tieraniloru, cá-ce acesta era limbagiulu de tóte dílele alu aristocratiloru fatia cu tieranii, adesea si cu burgarii, éra Cserei inca éra aristocratu cá si oricare altulu. De altumentrea Cserei preste totu este nacajitu de mórte din caus'a amnestiei generale, in care s'au coprinsu nu numai luptatorii pentru libertate, ci si toti banditii, assassinii, tetiunarii si toti furii si despoliatorii, carii toti au venitu acasa incarcati de predi, intre care multi isi recunoscea averea propria, fara cá se cuteze a o recere dela ei. De alta parte imperati'a nu despagubí cu nimicu pe credintiosii sei lobonti pentru enormele loru perderi, ba ce e mai multu, cá curutii au trecere mai multa la nemti, decátu lobontii*). „Nebunu va fi acelu unguru, care va mai cauta de aci inainte mórtea pentru fidelitatea catra némtiu si care va stá cá se'lu mai prinda si deprede; ci de acuma inainte se traga, se despoie, se predeze si elu, pentrucá celui ce sierbesce dracului, i se platesce cu tortura. Blastemata amnestia,

din caus'a acesteia se perdú pentru totudeaun'a sarman'a Transilvania, de aci incolo inca se va perde din aceeași cauza pentru totdeauna.“

Aleksandru Károlyi a fostu remuneratu de catra curtea imperatésca pentru rebeliune cu rangul de generalu locotenente de campu, cu domenele dela Satu-mare, Hatvan, Maramurasiu si cu cateva din tienu-tulu Iasigiloru, apoi si cu cincidieci de mii centenarie de sare. Minunata promotiune pentru unu generalu de rebeli.

Vorbindu cronicariulu despre Iosifu I. afla, cá acestu monarchu si-a castigatu in cei siese ani ai domniei sale multa lauda si gloria. Iosifu adeca a fostu fórte fericitu in guerele erédite dela tata-seu Leopoldu; pe bavaru ilu umilí si infrená, pe franci ii batú cumplitu in cateva batalii fórte sangeróse, fara cá elu se pérda vreuna, infranse si pe partit'a lui Rákoczi. In-tr'aceea laud'a cea mai mare se cuvene lui Iosifu I. din cauza cá elu, dupa Cserei, pe terenulu religiosu a fostu fórte tolerantu, incátu in acei siese ani „nu a suferitu nicairi persecutiune in imperiulu seu, macarcá mai virtosu blastematii de iesuiti neincetatu ilu irritá spre persecutiune si voiá se'lu insiele dicéndu, cá déca va persecuta pe reformati, fetiór'a preacurata ii va da victoriá in contra toturor inemiciloru lui. Indata inse ce densulu a repausatu si pre catu tempu frate-seu mai micu Carolu petrecea inca in Spani'a, regimulu cadíendu in manile Eleonorei veduvei repausatului imperatu Leopoldu, iesuitii isi si aratara coltii loru, si asia ceea ce asteptasera ei de multu si ceea ce din caus'a imperatului Iosifu nu potea se face, cu concessiunea imperatesei betrane s'au si apucatu in Ungari'a de persecutiuni indata dupa pacificatiune. In Pap'a, Rimaszombat, Losontiu si in alte locuri atátu in Ungari'a de susu, cátu si in cea de diosu pe unde totdeauna fusesera reformati curati, le rapira bisericile cu forti'a, pe popii reformati si luterani ii alungara din comune, pe comune le constringea cu puterea, cá se tréca la legea papi-stasiésca si nu suferea, cá reformatii pe la orasia si sate se'si tiena sierbitiulu dumnedieescu neci chiaru in case private, ci acestia se vedea constrinsi a esf la campu si acolo fara preotu a canta si a'si face rugatiunile. Renumitulu colegiu dela Patak, pe care Franciscu Rákoczi ilu restaurase in starea cea vechia si frumósa, iesuitii mergendu asupra'i cu trupa nemtiésca armata si aruncandu in sabia pe nónaspre-diece studenti ilu luara cu forti'a, éra ceilalti studenti sarmani, profesori si preoti fugira. La mai multe alte locuri totu asemenea persecutiuni esecutara*).

Acelea persecutiuni reincepute prin iesuiti cu ne

*) Acestea pasage pe care le aflamu la pag. 459 trebuie se sí-le insemne sí romanii fórte bine, pentrucá numai cu ajutoriulu acestui feliu de informatiuni istorice ecsacte se póte esplica sí in istori'a eclesiastica romanésca din secolulu trecutu flagrant'a contradícere, care se vede intre unele documente sí intre altele.
Not'a comp.

*) Adeca toema cá dupa a. 1849 pana in dio'a de astadi.

mai audita perfidia indata dupa pacificatiune au trebuitu se mearga in adeveru forte departe, pentrucã Angli'a si Olandi'a cá poteri protestante au pasitu erasi la midiulocu pe cale diplomatica in favorea protestantiloru din Ungari'a.

Dupace cronicariulu spune mai multe despre greutatile cele mari, cu care Carolu VI. fratele lui Iosifu ajunse la tronul, in fine din punctu religiosu mai obserba si despre acesta la pag. 463 urmatóriele: „In adeveru cá in acestu imperatu se afla tóte virtutile, ci fiindu-cã elu de diece ani isi luã educatiunea in Spani'a, a sbeutu in sine preste mesura zelulu brutalu si ur'a in contra religiunei reformate, si ambla dupa consiliulu iesutiloru, dela carii, deca cumuva Ddieu prin prevedinti'a sa miraculósa nu'i va impede, nu potemu spera altu ceva, decãtu numai persecutiune.“

Reintorcunduse la afacerile Transilvaniei Cserei este si dupa pacificatiune forte neindestulatu cu barbarii, din carii se compunea pe atunci guberniulu, seu adeca asia numita deputatiune a tieriei; ómeni lenesi, nepasatori, seu fricosi, interesati si egoisti, carii n'au neci una grija de tíera, ci numai de interesele loru private. Despre aristocrati in genere tiene si elu cá si contempuranulu seu Nicol. Bethlen, cá sunt forte ignoranti si cá abia li se usca balele dela gura, pre candu se si insóra.

In acestu anu 1711 cium'a inca domnea in unele tienuturi ale Transilvaniei; de alta parte lumea era ingrijata inca si din caus'a guerei ruso-turcesci, care pe catuva tempu decursese si in vecin'a Moldova, unde turcii si tatarii au predatu si taiatu pe multi boieri, era cá la dúaspre diece mii de locuitori iau dusu in captivitate din caus'a „nebunei fapte a vodului si a boieriloru carii au trecut in partea musuliloru.“ Bóla de vite, locuste au fostu si in acestu anu, era fiarale selbatece se imultisera intru atata, încãtu pe la munti ursii venea dio'a mare pe la casele ómeniloru. Intru asemenea se inmultisera si vulturii forte tare. In 17. Octobre nóptea se simti unu cutremuru infricosiatu. In Ungari'a se numerara din porunc'a palatinulu cei morti de ciuma si se afla numerulu loru trei sute diece mii, era alu celoru morti in batalii optu dieci si cincii mii. In Transilvani'a inca nu'i numerasera, se luã inse numerulu mortiloru de ciuma la una suta mii, era alu celoru periti in batalii nu se scia de locu.

Cserei acumu era alesu inspectoriu comisariu tocma de dieta. In acésta calitate fiindu elu in Batesiu unde se afla in statiune la colonelulu comite Czernin, venira acolo intru o dumineca Lad. Teleki, comitele Georgie Bánffi, fiulu gubernatoriulu, Franc. Boer si multi oficiari nemtiesci, carii toti se pusera la mésa spre a se ospeta. Colonelulu Czernin provocã pe Cserei cá se ridice pacharu pentru sanetatea óspetiloru. Pe candu era p'acel se se scóle dela mésa, cononulu Georgie Bánffi incepù se díca lui Cserei nesce vorbe scãrnave; dupa acésta urnã un'a din acelea

scene urite si caracteristice, de care mai citiramu in acésta cronica din tempulu, pe candu Cserei era numai junioru si pagiu pe la betranulu Mich. Teleki, adeca cu unu patrariu de secolu inainte. Cserei adeca respunse junelui Bánfi: „Ilustre domnisorule! te rogu pe marii'a ta, lasa-me in pace, cá eu pe marii'a ta nu te-am vetamatu cu nimicu, ti-am respectatu auctoritatea mariiei tale; din parte'mi eu inca sunt nobilu, asteptu se mi se dea onórea ce mi se cuvene.“ Atunci nebunaticulu domnisoru ii díce in audialu toturoru: Me c—cu in nobletia ta! Atunci Cserei inca'i respunde: Me c—cu si eu in grafi'a mariiei tale. Bánfi: Mie mi-o dísesi secuiule? omu de nimicu si copilu de curva! Cserei: Mariiei tale tiam disu, omu de nimicu si copilu de curva! — Bánfi: Curva se fia muma ta me! Cserei: Ba mum'a mariiei tale se fia curva! — In aceste sarira dela mésa nemti si unguri conturbati cu totii, era colonelulu porunci ostasimei care se afla de paza, cá se impusce si pe Bánfi, si pe sierbitorii lui; atunci inse domnisorulu nu luã lucrulu de gluma, ci se departã in nóptea aceea, era ceilalti boieri cu Ladislau Teleki remanendu pe locu cu oficiarii nemtiesci, beura pana in reversatulul dílei. Coconasiulu Bánfi luandu pe cumnatu-seu Nicolae Veselényi, alergara ambii la comandantele generalu, pe carelu rugara cá se demande arestarea lui Cserei; comandantele inse luandu informatiune acurata le respunse, cá Cserei numai se aparase, cá n'are neci o culpa si cá nu merita arestu, era numai pentru amicitia cuiva elu dieu nu va aresta pe Cserei; ci deca Bánfi are ceva in contra lui, se lu caute cu judecat'a.

(Vede ori-cine, cá unu incidentu cá acesta din tempulu, in care se dícea cá aristocrati'a lupta pentru „libertate,“ este plinu de invetiatura).

1712. In acestu anu cronicariulu isi scóte si famili'a sa din Brasiovu afara la mosiia, isi vede atãtu de functiune, cátu si de economía, era cronic'a si-o intrecurma acel cu una cauza privata fara neci una continuare mai departe. G. Baritiu.

C l i o.

(Continuare din Nr. 23).

Despre rescóla lui Horia.

Dn. comite Dominicu Teleki publicã in cartea sa titulata A Hóra támadás története (Istori'a rescólei lui Horia) estrasulu unui numeru mare de acte si documente, din care se se póta scóte materialu istoricu pentru scrierea genuina a revolutiunei romanesci din a. 1784; domni'a sa reflectã totuodata si la multimea cea mare a supliceloru si protesteloru romanesci inaintate la gubernu si la imperatulu. Istoriculu va fi constrinsu a le cerceta si pe acelea. In colectiunea desu citata cumparata pentru usulu scriitoriloru romani aflamu despre acea rescóla numai cáteva documente dintre acelea, pe care baronulu Sa-

mulu Bruckenthal cu ocașiunea retragerii sale din funcțiunea de gubernatoriu (1777—1787) le-a restituitu la archivulu guberniului și se afla sub Nr. 11,031 din 1787. Partea mai mare din acelea facu biletele de mana ale imperatului Iosifu II. trimise in diosu prin cancelariulu de curte comitele Eszterházy, éra p'ntre acelea vinu amestecate și altele. Noi le reproducemu aici pe scurtu asia:

Nr. 1. Cancelariulu comite Eszterházy notifica sub dat'a din 28. Augustu 1784, cumucà consiliulu bellicu fu provocatu a porunci comandai generale, că in cointielegere cu guberniulu se se adopere a impedece conscriptiunile militari insuflatórie de injurare in comitatele Unedórei și Albei.

(Acésta se intielege asia, că imperatulu era se mai infintieze duóa regimente romanesci, éra romanii alergá cu miile la conscriptiune, numai că se scape de atrocitatele iobagesci. Fórte caracteristicu.)

Nr. 2. Cancelariulu Eszterházy sub data din 12. Nov. 1784 face cunoscuta decisiunea imperatului, că pentru sugrumarea rescólei din comitatulu Unedórei se se ia measurele cele mai energióse, éra turburatorii prinsii se fia tractati dupa dreptulu statariu (in orig. standrechtmässig, adeca condamnare la mórte).

Nr. 3. Acelasi cancelariu trimite in 29. Nov. 1784 comisariulu imperatescu comitelui Iankovits instructiunile, dupa care avea se proceda in contra resculatiloru, aratandu'i totuodata nou'a decisiune a imperatului, că adeca tocma din contra, spre a restabilí pacea și linistea, se se publice amnestia generale, dela care se nu fia scosu nimeni. Intr'aceea inca cu dat'a din 15. Nov. imperatulu pusese pretiu trei sute galbini pe capulu lui Horia.

Nr. 4. Cancelariulu scrie din 29. Nov. 1784, că trupele asiediate in Transilvani'a nu se potu inmultii inca cu dóua regimente, precumu se ceruse.

Nr. 5. (? lipsesce).

Nr. 6. Cancelariulu scrie din 6. Dec. 1784, că imperatulu a incuviintiatu tóte measurele luate in contra resculatiloru, că inse voiesce a i se face cunoscutu, déca fiulu lui Horia s'a infatiosiatu elu in-susi, séu că l'au prinsu locuitorii din Lupsi'a. In 13. Decembre 1784 imperatulu da porunca nobilimei, că chiaru in interesulu propriu se tracteze mai omenesce cu locuitorii tierani.

Nr. 7. Vice-cancelariulu comitele Pálffy arata din 7. Fauru 1785, că unii magnati și nobili, carii se armasera in contra romaniloru resculati, isi luara siesi ranguri de oficiari, ceea ce li s'a interdísu. Sub aceeași data imperatulu demanda lui Iankovits, că se faca totu ce va sci, pentrucá romanii retrasi prin codrii se se reintórca pe la casele loru.

Cumu au caditu in prinsóre Hori'a și Closca?

Unii cronicari și scriitorasi transilvani au respanditu cele mai fabulóse sciri mai alesu despre incaptivarea lui Horia, éra secuii se lauda că cei carii au pusu man'a pe elu au fostu secui din unu regi-

mentu de granitia. Paulu Kray vicecolonelu la regimentulu II. secuiescu de pedestrime scrie de dato Abrudu 31. Dec. 1784 acestea:

„In conformitate cu inalt'a porunca sunt gat'a de a me schimbá și a manecá.“

„Am bucuria nemarginita, de a poté impartasi placut'a scire, cumucà prin despartimentulu meu detachatu in 25 ale acesteia și mai virtosu prin duoi spioni din Albacu*) anume Mateiu Nutiulu și St. Trifu impreuna cu socii loru, trimisi cu pasportu dela mine și cu instructiunile mele, capitaniu Horia și Closca fusera impresurati in paduri și in 27 ale acesteia fusera prinsii mai antaiu la Scorasietu de catra susu memoratiu locuitori prin insielatiune și in fine prin confaptiunea detachmentulu meu („erstlich von oberwähnten Inwohnern durch List und endlich Zuthat meines Commando gefangen worden seien“) etc. etc.

In aceeași dí din 31. Dec. incaptivatiu fusera adusi la Abrudu, de unde apoi Kray ii trimise la Alb'a-Iuli'a „că presentu de anulu nou,“ precumu díce elu.

In Postscriptu Kray recomanda pe padurariulu Antoniu Melczer, carele 'lu ajutá, că se si castige spioni dintre romani și se le dea instructiuni bune.

Unu biletu imperatescu inse corege raportulu vicecolonelului Kray, că-ce acela contine aceste:

„Iubite comite Pálffy! Din raporturile consunatórie alaturate aici, trimise mie din Transilvani'a prin consiliulu bellicu de curte este invederatu, că Horia și Closca au fostu prinsii in adeveru de catra siepte tierani. Acestora voiescu eu se le facu, afara de cei siese sute de galbini assemnati loru de catra cancelaria din veniturile camerali, inca unu beneficiu speciale dechiarandu, că acesti siepte tierani au se remana tierani liberi. Cu acestu scopu ei sunt rescumparati dela erariu de tóte prestatiunile loru iobagesci; de aceea cancelaria se ia measurele necesarie in acestu respectu și despre urmare se mi faca relatiune la tempulu seu.“

„Intru asemenea am decisu, că padurariulu Melczer, memoratu in relatiunea vicecolonelului Kray se i daruescu una suta galbini, care i s'au și assemnatu de catra cancelaria.“

„Luandu cunoscintia despre relatiunea consiliulu bellicu de curte, pe care inca l'am insciintiatu despre assemnatele premia, o vei remite aceluia.“

„Vien'a in 14. Ianuariu 1785.“ Iosifu.

Relatiunea comisariulu imperatescu a comitelui Antoniu Iankovits facuta catra imperatulu de dato Alb'a-Carolina in 3 Martiu 1785, adeca indata dupa uciderea prin róta a lui Horia și Closca trebuie se fia prea interesanta, ceea ce se cunósce si numai din esordiulu ce se vede in collectiunea nóstra. Dupa acea relatiune Horia și Closca au moritu pe

*) Comuna munténa in comitat. Albei inferióre, unguresce Nagy-Aranyas.

róta in 28. Fauru 1785 in presentia mai multoru mii de ómeni. Crisianu apucase a'si luá viétia, cà-ce scotiendu cureo'a dela opinca, sí leganduse cu ea de gútu, se sugrumà, éra pentrucá sugrumarea se mérga mai iute, scotiendu una pétra din muru si leganduo in curea, atata o sucí, pana ce se innecà, lasanduse cu capulu totu pe acea pétra, pentrucá cureo'a se nu se largésca. Hori'a sí Cloc'a perseverara in negatiunile loru, éra Crisianu se acusà elu insusi cu mai multe. — Dela ecsecutiune incóce poporulu s'a supusu si asculta de auctoritati.

Celoru carii ratacescu prin codri, le-am facutu de scire, cá se se reintórca fara neci una frica pe la casele loru. Speru cà se voru reintórce sí acestia.

Am publicatu totuodata de tempuru prin auctoritatile militare sí prin ale comitateloru, cá tieranii se nu mai fia aruncati in prinsóre, pentrucá prin acéste cei de acasa se coprinde de frica, éra cei absentii se temu a se reintórce. —

In càtu pentru presupusulu amestecu alu strai-niloru, carii se fia sumutiatu pe romani la acea insurectiune, Iankovits spune imperatului, cà din cele mai ecsacte investigatiuni tienute cu cei inculpati nu a esitu nimicu asemenea. Inse éca cuventele lui Jankovits: „Utut cum omni solertia, attentione et circumspeditione ex omnibus captivis, sed et ipsis coriphaeis sollicite indagatum fuerit: utrum aliquis ex extraneis, aut fors etiam ex patriae filiis ad excitandum et propagandum hunc tumultum concurrerit? Nullus tamen vel extraneus vel domesticus influxum habuisse compertus est.“ (Va urma.)

Tocma pre candu eramu se damu acestea documente la tipariu, ne vení cu privire la Hori'a sí Cloc'a una scire din Pest'a dela unu magnatu trans. cunoscutu alu redactoriului acestei foi din primele teneretie sí bine cunoscutoriu de limb'a romanésca. Dupa acea scire positiva in Pest'a se afla portretele originali ale lui Hori'a si Cloc'a luate in marime naturala cu colori de oleiu in dílele dintai, in care au fostu ei prinsii. Portretarea s'a facutu pe spesele vice-colonelului br. Kray, dela care apoi acelea duóe tablouri au trecutu la clironomii sei din un'a generatiune in alt'a.

Astadi acelea duóe tablouri sunt de vendiare, ér pretiulu le este ficsatu cu v. a. fl. 500 (cinci sute fiorini = camu 100 galbini).

Neromanii au aflatu cu cale a portreta indata atunci pe capii desperatei revolutiuni romanesci, pentrucá ei au cunoscutu la momentu, cà aceluor nefericiti li s'a sí deschisu una pagina mare in istoria, pagina luminósa séu umbrósa, totu atata, destulu cà pagina istorica de mare insemnatate. Ore se voru afla astadi dupa 85 de ani dintre romani, carii se voiésca a lua in proprietatea loru acelea 2 tablouri?

Ne rogamu de respunsu sí inea déca se póte, in terminu de 1 luna.

Red.

Bibliograficu.

In tipografiile din capital'a Romaniei se publica sí unele carti, cá si unele diaria, in alte limbi. Noi astadata incunoscintiamu numai esírea cartei titulata:

Geschichte der evangelischen Kirchengemeinde

Augsburger Confession in Bukarest, nebst einer einleitenden Uebersicht über frühere Einwanderungen und Niederlassungen fremder Volks- und Glaubensgenossen in den Donaufürstenthümern, von Willibald St. Teutschländer, Pfarrer in Bukarest. 1869. Gedruckt bei Joh. Weiss, Strasse Batischtea Nr. 46. Form. 8°.

Acestu opu are in frunte desemnulu bisericeii evangelice augustane din Bucuresci; tecstulu istoricu coprinde 141 pagine, éra pe alte 76 pagine se afla XXXIII documente si tocma in urma mai vinu com-pururile bisericesci, cumu sí statutele acelei eclesie, adoptate in an. 1844.

Introductiunea istorica facuta de auctoriu va interesea sí pe istoriografii romaniloru, carii de una parte voru afla cu placere, cà parochulu Teutschländer recunósce in termini respicati, cumucá moldavo-romanii au fostu totudeauna prea toleranti pe tere-nulu religiosu, éra de alt'a voru sci se supuna nu-mai la una critica blanda erorile istorice, pe care le comite auctoriulu in prim'a parte a opului seu, escu-sandu'lu cu impregiurarea, cà densulu se afla numai camu de duoi ani in Romani'a, prin urmare cà inea nu i s'a datu ocaziune de a studié istori'a acestoru tieri dupa descoperirile mai nóue istorice.

In Archivu Nr. XXIX. citimu acestea:

„D. prof. I. Moldovanu a edatu de curendu una colectiune de Acte sinodali vechia si noua, mai multu relative la alegirile de episcopi pentru a. die-cesa unita din Transilvania. Ea costa 1 fr. 10 cr. brosiurata, si se afla de vendiare la auctoriulu, ca-ruia din partene-i oramu mai multa trecere, decatu au avutu actele si fragmentele nóstre, cá se nu fia, constrinsu a le lapedá cá noi cu 70% rabatu.“

Noi din partene arataseramu chiaru in acésta fóia la alta ocaziune cateva cause, pentru care la noi cá si la celelalte popóra conlocuitórie cu romanii tocma opurile mai serióse si scrise mai bine se cauta si se citescu mai puçinu, séu necidecumu. Ce vomu díce inse déca vomu afla, cà in tierile locuite de romani sunt unele clase de ómeni, care lectur'a o tienu cu-ratu de una perdere de tempu ce ar merita infrun-tatiune. Mai multu: cunóscemu omeni carii tienu, cà de ecs. pentru clasea comerciantiloru este óresi-cumu unu semnu reu si chiaru rusíne a se ocupa cu secaturi, adeca: cu lectura de carti si diaria. Unu comerciantu cumu trebue se fia comerciantulu, dícu ei, nu are lipsa de alta carte afara de unu calindariu. Inca si mai multu: Sunt ómeni carii sustienu fórtu

seriosu, că pentru statulu preotiescu ar fi lucru periculosu a citi altuceva afara de cartile rituali, si ne aducemu prea bine amente, decandu in unele seminaria clericii era pedepsiti cu carentia, deca rectorii află, că unii din ei citescu alte carti afara de lectiunile lor, ba scimu unu institutu, in care era oprita invetiarea limbei germane. Intre anii 1825—1835 in Transilvani'a si anume in resiedenti'a guberniului la Clusiu tenerii carii invetiă limb'a francésca era fôrte reu vediuti.

Inca ceva. Vaieratur'a de saracia este stereotipa in gur'a celor mai multi ardeleni; ei o au dela mosi de stramosi, decandu venea turcii si tatarii, haiducii si valonii, de le luă totu, avere, viétia, femeia si fiica. Noi inse cunóscemu destui ómeni cu avere dela 5000 pana la 20 si 30 mii galbini, carii in viétia lor nu cumpara neci una carte si neci unu diariu in neci una limba, si nu citescu neci dela altii, éra unii citescu, inse numai carti séu diaria cersite.

„Asia e lumea frate, nu e vin'a nóstra,“ ar dice dn. Roseti, deca ar fi mai teneru.

„Actele si fragmentele“ domnului canonicu Cipariu si Actele sinodali publicate de dn. profesoriu I. Moldovanu aru trebui se le aiba fiacare preotu din provinci'a Alb'a-Iuliana; asia, ar trebui, inse lipsesce dóra tempulu de cititu? —

Dela redactiune.

Cu acestu Nr. se inchiaie cursulu anului alu duoilea din acésta fóia periódica, care ese sub auspiciile asociatiunei nóstre si ale comitetului séu. Sumariulu séu scar'a ce se adaoge la acestu Nr. arata ceea ce a potutu presta redactiunea in proportiune cu midiulócele date de publiculu lectoriu pe anulu care espira.

Cá ce dispositiuni va lua on. comitetu cu respectu la editiunea foiei pe an. 1870, se va vedea precumu speramu, din Nr. 1 alu anului viitoriu. Redactiunea din partea sa isi ia voia a preinseintia pe on. lectori, ca indata in Nrii dintai ai anului viitoriu se voru publica intre altele acestea elaborate:

Care nutrementu este pentru omu mai priintiosu, celu de carne, séu celu vegetabile? De dr. P. Vasiciu.

Fragmente istorice despre romanii din Transilvani'a, disertatiune citita in siedinti'a privata din 31. Aug. a societatei academice.

Documente istorice despre alungarea romaniloru transilvani de pre mosiile lor in secul. alu 18-lea.

Documente istorice despre ecsilarea germaniloru austriaci in Transilvani'a.

Documente istorice despre iesuiti in Transilvani'a.

Memorandu istoricu despre asia numitii Montibus revindicatis.

Respunsu datu lui Eder in an. 1792 la critic'a

lui scrisa in contra petitiunei romaniloru (Supplex libellus).

Escerpte din Historia rerum transilvanicarum, scrisa pe anii 1663—1673 de Ioanu Bethlen fostu odenióra cancelariu alu tierci.

Preste acestea astépta publicarea mai multe sute de documente vechi incependu dela a. 1096 pana in sec. 18-lea, fara a caroru cunóscere si intrebuintiare noi neciodata nu vomu avea istoria adeverata.

Intru asemenea se afla acumulata una suma frumósa de documente adunate din anii cei fatali 1848 et 1849 si chiaru pana in a. 1865.

Mai in scurtu, ne aflamu si noi in posesiunea atatoru documente, séu necidecemu cunoscuta pana acuma, séu devenite fôrte rari tocma si pentru istoricii de profesiune, in catu necumu in treidiecei si siese pana in patrudiecei cóle de tipariu, cate ne stau spre dispositiune pe unu anu, ci neci in patru sute de cóle nu s'aru potea publica tóte, apoi publicatiune de una intendere cumu ar fi acésta, cere midiulóce materiali fôrte considerabili.

Si cu tóte acestea neajunsuri istori'a patriei si a natiunei nóstre trebuie se fia supusa cu orice pretiu la una revisiune severa, éra acésta se póte face numai cu ajutoriulu documenteloru autentice a mana.

Mai deunadi, adeca in 2. Dec. a. c. „Presse“ vechia din Vien'a vorbindu despre unu episodiu istoricu „Liberarea Vienei in a. 1683“ scrisa din nou de Carolu Weiss, marturisí in fati'a lumiei, că istori'a imperiului austriacu asia precumu a fostu aceea scrisa pana aci, este adeverata „fable convenu,“ adeca plina de mintiuni de susu pana diosu si că aceea abia in dílele nóstre incepe a se mai curati de mintiuni. Dara óre ce se dicemu noi despre istori'a nóstra speciala? Falsificata si profanata este ea de mani sacrilige mai preste totu. Nu noi o amu falsificatu, neci profanatu, că noue nu ne fusese ertatu neci a o scie, neci a o invetia; acumu inse catra finea acestui secolu Europ'a ni o va cere dela noi, éra nu dela altii, pe noi ne va intreba:

Cine sunteti voi? de unde ati venitu? unde ati fostu disparutu intru atata, incatu secolu intregi nu v'amu mai auditu de nume? Narati-ve istori'a vóstra, cá se ve audimu si noi.

G. Baritiu.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociatiunei dela siedinti'a comit. asoc. din 2. Noembre a. c. pana la siedinti'a aceluia din 7. Dec.

Prin protop. Sibiiului I. V. Rusu s'au administratu la fondulu asoc. trans. si anume: a) dela parochulu din Gur'a-riului Ioane Stoitia tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 1869/70 5 fr.; b) dela comun'a bisericésca gr. cat. din Vizocn'a prin staruinti'a par. resp. Ioanu Popu, s'a adunatu cá colecta 2 fr. 10 cr. v. a. Sum'a 7 fr. 10 cr. Sibiu, 7. Decembre 1869.

Dela secretariatulu asoc. tr.